

Odporúčania pre dobrý výkon poroty v súťaži

Tento dokument bol vytvorený **Výborom pre súťaže a verejné obstarávanie (VSaVO)** Slovenskej komory architektov (SKA) so zohľadnením doterajších skúseností z praxe v oblasti súťaží a z výsledkov prieskumu "Architektonické súťaže" realizovaného online dotazníkom vo februári 2024. Zámerom týchto odporúčaní je poukázať na dôležité **úlohy a zodpovednosť poroty** v architektonických súťažiach.

Má cca 1 300 slov a jeho prečítanie vám zaberie **6 minút**.

Bude **pravidelne prehodnocovaný**, napr. na základe bilančných stretnutí k súťažiam, ktoré sa konajú každoročne na pôde SKA.

Je **zverejnený na webe SKA** a bude zasielaný pri pred-overení súťaže adresne členom*kám poroty prostredníctvom overovateľa za SKA.

Budeme vďační za spätnú väzbu k tomuto dokumentu, ktorú môžete zasielať na: sutaze@komarch.sk.

Porotca / Porotkyňa má:

Pred vyhlásením súťaže

- | požadovať také **nastavenie súťaže**, aké by bol ochotný*ná prijať v roli účastníka. Porota svojou rolou zastupuje celú obec architektov;
- | pri pripomienkovaní súťaže a dokumentov sa opierať o aktuálny **Súťažný poriadok SKA** (SP SKA);
- | znášať spoluzodpovednosť za nastavenie súťaže. Organizačný tím súťaže môže byť okrem svojich znalostí ovplyvnený aj požiadavkami vyhlasovateľa. V praxi má práve porota možnosť vysvetliť a presadiť zásadné úpravy, čím háji záujmy účastníkov. Ak sa schýľuje k vyhláseniu súťaže s vážnymi nedostatkami, ktoré narúšajú férové pravidlá súťaží, pri odmietnutí nápravy zo strany vyhlasovateľa je krajným riešením odstúpenie z poroty;
- | zaujímať sa o pripomienky **overovateľa za SKA**¹, ktorého úlohou je kontrolovať základné nastavenie súťaže v zmysle podmienok SP SKA. Závažné nedostatky musí pre overenie súťaže vyhlasovateľ akceptovať. Odporúčané pripomienky záväzné nie sú, no porota ich vie svojím hlasom podporiť a presadiť;
- | žiadať od vyhlasovateľa a kontrolovať dokument, napr. **overovacia štúdia**, z ktorého je možné posúdiť realistické stanovenie zadania, predpokladaných investičných nákladov a predpokladanej hodnoty nadväzujúcej zákazky;
- | kontrolovať **termíny** a presadzovať dostatok času pre účastníkov na vypracovanie súťažného návrhu. Odporučiť predĺženie termínov v časoch prázdnin či pracovného voľna. Žiadať o predĺženie termínov v prípade zásadných doplnení a úprav zadania v priebehu vypracovania súťažných návrhov;
- | presadzovať, aby sa **neplytvalo architektonickou prácou**:
 - kontrolovať požadovaný **obsah návrhu** a snažiť sa minimalizovať rozsah odovzdania pre kvalitné vyhodnotenie (väčšina účastníkov, okrem tých ocenených, vypracováva návrhy bez

¹ overovateľ SKA nezodpovedá za kompletne nastavenie súťaže, kontroluje primárne súlad súťažných podmienok s SP SKA, ktorý nepokrýva všetky nastavenia a kvality súťaže

- finančnej kompenzácie; primeraný a redukovaný rozsah návrhu je jednou z motivácií na účasť v súťaži)²;
- kontrolovať rozvrhnutie **panelov**:
 - zmesť sa požadovaný obsah návrhu na uvedený počet panelov?
 - sú dobre stanovené mierky?
 - kontrolovať kvalitu a rozsah **súťažných pomôcok**:
 - sú vo vzájomnom súlade, zrozumiteľné a v bežných formátoch?
 - je ich dostatok pre maximálne zjednodušenie vypracovania návrhu?
 - dajú sa zlepšiť pred vyhlásením súťaže tak, aby ich nemusel každý účastník upravovať rovnakým spôsobom?
- | dbať na adekvátne stanovenie **cien a odmien** v súlade s SP SKA. Dodržanie odporúčanej výšky cien a odmien smeruje k vytvoreniu dlhodobu udržateľného profesijného prostredia na Slovensku;
- | klásť veľký dôraz na kontrolu a pripomienkovanie **zadania**, ako hlavného zdroja informácií a požiadaviek pre vypracovanie súťažného návrhu;
 - je zrozumiteľné, pomenúva víziu vyhlasovateľa, neobsahuje protirečenia, nie je definované príliš široko, alebo, naopak, úzko, vzhľadom na charakter súťaže?
- | kontrolovať **ne/záväznosť** súťažných podmienok a zadania:
 - súťažné podmienky sú spravidla záväzné (vyplýva z SP SKA);
 - súťažné zadanie a rozsah vypracovania návrhu sa odporúča naopak definovať ako nezáväzné³;
- | kontrolovať nastavenie **hodnotiaceho kritéria** aj spôsobu hodnotenia návrhov. Treba mať na zreteli, že súťažné návrhy bude potrebné hodnotiť presne v zmysle súťažných podmienok. Bude tiež potrebné v súlade s hodnotiacim kritériom sformulovať komentáre, ktoré čo najjasnejšie vysvetlia vyhodnotenie súťaže účastníkom, verejnosti aj prípadnej kontrole z ÚVO;
- | zvoliť si **predsedu poroty** počas úvodného zasadnutia, dohodnúť detaily práce overovateľa súťažných návrhov a možnosť anonymizovaného sprístupnenia návrhov porote na naštudovanie pred hodnotiacim zasadnutím;

Počas priebehu súťaže

- | kontrolovať, schvaľovať, v prípade potreby aj formulovať **odpovede na otázky** účastníkov súťaže. Odpovede usmerňujú účastníkov pri práci rovnako, ako súťažné podmienky a musí im byť venovaná náležitá pozornosť;

Počas hodnotenia návrhov

- | **vylúčiť návrhy**, ktoré neboli doručené v lehote na predkladanie návrhov, nespĺňali podmienku anonymity alebo inak nespĺnili záväzné požiadavky súťažných podmienok (tých je potrebné dávať v súťažných podmienkach čo najmenej nad rámec ZVO);
- | kontrolovať **súlad** návrhov so zadaním, napr.:

² Rakúsko - vo väčšine súťaží nie sú vyžadované vizualizácie, poväčšine sú neprípustné, odovzdávajú sa pôdorysy, rezy a pohľady v menej podrobných mierkach ako je u nás zvykom, často je návrh prezentovaný aj malým fyzickým modelom.

³ aj keď sú tieto časti definované ako nezáväzné, v praxi ich účastníci napriek tomu dodržiavajú, a pri prípadných malých odchýlkach nevzniká neželaný priestor pre napádanie súťaže na formálnych, pre kvalitu návrhu nepodstatných detailoch.

- spĺňa návrh základné požiadavky zadania (zámer, lokálny program, iné), venuje sa zásadným témam zadania a napĺňa svojím konceptom víziu vyhlasovateľa?⁴
 - korešponujú plošné bilancie v návrhu (ako presne boli zadané, ako presne boli potvrdené v otázkach a odpovediach, ako boli účastníkmi dodržané, atď.)?
 - základné rámce a kontrolu súladu návrhov so zadaním môže pripraviť vopred overovateľ súťažných návrhov;
- | kontrolovať súlad návrhov s **odpoveďami** na otázky, ktoré boli v priebehu súťaže zverejnené;
- môže pripraviť vopred overovateľ súťažných návrhov;
- | **vyvarovať sa pocitu**, že zámer by som vedel*la navrhnúť lepšie. Posudzovanie návrhov cez prizmu vlastných riešení treba potlačiť, podriadiť konanie kolektívnej diskusii a zoradiť návrhy podľa kvality / hodnotiaceho kritéria⁵;
- | udeliť jedno **1. miesto**;
- udeľovanie viacerých prvých miest, prípadne neudelenie 1. miesta, nie je považované za dobrú prax⁶;
- | venovať patričnú pozornosť nielen výberu víťaza súťaže, ale aj zoradeniu a **stanoveniu poradia** všetkých ostatných návrhov;
- | prerozdeliť **všetky financie** určené na ceny a odmeny;
- v prípade menšieho počtu návrhov alebo nižšej kvality býva tendencia ušetriť financie a znížiť počet odmien alebo ich neudeliť vôbec. Práca účastníkov by však mala byť vždy férovo ohodnotená, najmä keď boli v súťažných podmienkach stanovené aj odmeny;
- | odovzdať čo najkvalitnejšiu **spätnú väzbu** účastníkom:
- ideálne vytvoriť krátky komentár, pár viet ku **každému súťažnému návrhu** (aspoň čiastočné zadosťučinenie za množstvo investovaných hodín pre neúspešných účastníkov);
 - komentáre by mali byť zrozumiteľné, navzájom konzistentné a poučné pre profesijný rast a ďalšiu prácu zúčastnených;
 - pre víťazného účastníka formulovať aj odporúčania pre dopracovanie súťažného návrhu;

Po vyhodnotení

- | byť v prípade potreby pre vyhlasovateľa **súčinný*ná aj po súťaži**:
- pri prezentovaní výsledkov - vyjadrenia poroty, tlačová konferencia, výstava a vernisáž; pri následnom rokovaní s víťazom.

⁴ Cieľom súťaže je nájsť najlepší návrh, avšak aj ten bude mať svoje chyby, ktoré je však možné v priebehu ďalšieho vypracovania korigovať.

⁵ Manuál súťaží návrhov SKA: K hodnoteniu je nutné pristupovať s rešpektom k práci kolegov. Návrh spracúvali v podmienkach, ktoré boli veľmi limitované v porovnaní s tými, ktoré zažívajú členovia poroty pri jej hodnotiacom zasadnutí - účastníci totiž nemali pred sebou k dispozícii pre naštudovanie celý rozsah možných riešení vo forme dopracovaných súťažných návrhov, kultivovali iba svoje vlastné riešenie. Preto by mal každý porotca zahnať falošný pocit, že by vedel pripraviť lepší návrh (už vonkoncom sa neodporúča komunikovať takýto pocit navonok) a radšej sa venovať hodnoteniu toho, čo je k dispozícii. Znalosti nadobudnuté pri hodnotení je možné adresovať víťazovi vo forme odporúčaní k dopracovaniu jeho návrhu.

⁶ Manuál súťaží návrhov SKA: Odporúčame udeliť vždy iba jedno prvé miesto, nekalkulovať s tým, že po súťaži bude nasledovať nejaká forma dopracovania a dodatočného rozhodovania. Udelenie viacerých prvých miest vyvolá nutnosť rozhodovať podľa iných kritérií než bola kvalita návrhu, ktorú by bola spôsobilá ohodnotiť porota, čím sa potlačí zmysel súťaže.

Výber ďalších rád ⁷

Georg Pendl

(predseda Rakúskej komory architektov 2006 - 2014, prezident Architektonickej rady Európy ACE 2018 - 2021) v Metodike Rakúskej komory architektov:

- | Hodnotiace kritériá sú nevážené a nediskriminačné kritériá, podľa ktorých porota prijíma rozhodnutia v architektonických súťažiach. Časté pokusy o váženie hodnotiacich kritérií, t. j. ich uloženie v bodových systémoch, aby sa urýchlili alebo „objektívizovali“ rozhodnutia poroty, sú neprimerané a pravidelne zlyhávajú. Akékoľvek použitie kvantifikovaných hodnotiacich kritérií a vzdanie sa kvalitnej diskusie, ako podstaty hodnotenia, je v zásade nesprávne.
-

Radek Kolařík

(ČKA, 2010 - 2023 bol porotcom v 26 súťažiach):

- | Porotca by si mal uvedomiť, že nesie zodpovednosť za rozhodovanie o obrovskom množstve práce kolegov a o efektívite využitia pomerne vysokých nákladov, ktoré vyhlasovateľ investuje do súťaže;
 - | pred odsúhlasením súťažných podmienok (vrátane všetkých súťažných podkladov) sa porotca vžije do role potenciálneho účastníka a nahliada na materiály z tohto uhľa pohľadu, vygeneruje otázky a pripomienky, prejedná ich s ostatnými členmi poroty, tie ktoré sa ukážu po tomto prejednaní ako opodstatnené, musia byť zapracované do finálnych materiálov, treba na to dohliadnuť;
 - | porotca venuje potrebnú pozornosť vypracovaniu protokolu z hodnotenia, komentáre píše tak, ako keby hodnotil prácu svojich priateľov;
 - | porotca rešpektuje tímovú povahu svojej práce, ktorej cieľom je výber návrhu, ktorý najlepšie naplní zadanie, s ohľadom na cieľ súťaže, potreby a možnosti vyhlasovateľa, bez ohľadu na mieru toho, ako konvenuje individuálnemu porotcovi.
-

Petr Lešek

(od 2011 je členom prac. skupiny pre súťaže v rámci ČKA, 2011 - 2023 bol porotcom v 14 súťažiach):

- | Porotca má znalosť o súťažnom poriadku a zákone o verejnom obstarávaní;
 - | dobre sa zoznami s úlohou, lokalitou;
 - | podklady schvaľuje a odsúhlasuje, ručí za ne;
 - | pri hodnotení uprednostní konsenzuálne rozhodovanie so závislou časťou poroty;
 - závislá časť poroty vysvetľuje predstavu vyhlasovateľa a jeho možnosti nezávislej časti;
 - nezávislá odborná časť vysvetľuje kvality návrhov závislej časti;
 - | dbá aj na nastavenie postupu po súťaži, a to nielen podľa súťažného poriadku, ale aj podľa ďalších predpisov komory - napr. etického poriadku (výška honoráru, obmedzovanie autorských práv);
 - | zúčastňuje sa stretnutí porotcov organizovaných komorou k výmene skúseností a vzájomného zdokonaľovania a školenia.
-

Manuál súťaží návrhov SKA (2. vydanie)

- | [strany 90 - 93](#)

⁷ texty boli preložené a redakčne upravené.